

W spełnieniu ukazu Przymusko-katolickiej Duchownej Kolegii 2° Departamentu, przepisującego dostawić opinię, który klasztor Bazylianowski może być zaig tym na Seminarjum Dyceyjalne? i t. d. Konsystorj ma honor raportować a szczególnie co do pierwszego punktu tego ukazu.

W Brzeskiej Dyceyji znajdują się celniejsze klasztory następujące: Supraslski Opatski nie należący do Prowincyi Litewskiej, a w prowincyi rzeckoney Bzyski, Torockański i Żyrowicki - o każdym pręto z nich, co ma za sobą i przeciw sobie we względzie zaigera na Seminarjum radząca się usagi, z których się wywiąże, iaki z pomienionych klasztorow powinien pójść na Seminarjum.

Klasztor Supraslski aby zaig był na Seminarjum to za nim mówi.

1° Że ten klasztor 1798. roku przez Bullę Papierską podniesiony był do stopnia katedry.

2° Że Kapituła Brzeska w 1819. roku sama podała swoje żądanie, aby ten klasztor obrócić na katedrę i umieścić przy nim Seminarjum.

Jakowe powody następujące przyżayny obalaia:

1° Chociaż ten klasztor Bullą Papierską podniesiony na katedrę, leż to podniesienie już upadło i od roku 1809. iwi nie jest on katedrą, iakowa Kapituła nastąpiła za Najwyższym Roskazem roku 1809. Februarii 14. Dnia i za wiedzą Zwierzchności Duchowney.

2° Suprasl podniesiony był na katedrę Dyceyji Supraslskiej, tu zaś idzie o katedrę dla Dyceyji Brzeskiej, żadnego pręto erekcyja Supraslska w tym względzie ni ma związku.

3° Kapituła Brzeska w roku 1819. żadana Suprasla na katedrę i Seminarjum, ale razem żadana i całego dochodu z Suprasla dla wyposazienia Kapituły, i teraz toż samo oświadca podaniem w Konsystorj obia wieniem, kiedyby więc dochód poszedł na kapitułę, Seminarjum z czego się utrzyma? potrzebaby pręto wziąć innych klasztorow dochody; przywoicicy za tem wziąć inny klasztor razem z jego dochodami; aby fundusz był blisko a przez to była łatwość w spatrywaniu potrzeb Seminaryjnych.

4° Kapituła żadana [iaki się domawia] na takie Seminarjum iaki do tych czas utrzymuje się, to jest na 20. Kleryków i Suprasl w tym razie byłby dogodnym, leż kiedy teraz Brząd Najwyższy ustanawia przy Seminarjum utrzymywać szkoły klasyczne i w nich z dzieci Kapitańskich i stuż cerkiewnych sieroty; nad co mądrosć i trudność nie pożyteczniejszego wypraśidź ni może; a takowych sierot w Dyceyji więcej sta naliczają; xic dly więc wezmiesz sierot przynajmniej 60. a po wyrachowaney naj xromniej liczba potrzebnych na Dyceyja kleryków Seminaryjnych także

przynajmniej 30. Jch Rektor, Prefekci i Nauczyciele, którzy także mieszczą się
powinni w Seminarium, Supraśl w żaden sposób tej liczby nie obejmie,
lecz kiedy ieszce części onego weźmiemy na Rezydencyę Miyscowego Pastora,
część dla Suffragana, część na Konsystorz, a część na Kapitułę, która oprócz
innych względów, dla samego utrzymania Nabożeństwa w Cerkwii jest
zowiecznie potrzebna, Supraśl zgola naten przedmiot jest niedostatecznym.

5° Gdyby przypuścić że Supraśl ma dosyć obszerności naten przedmiot, to jednak
nie można być nie może z powodów

a. że Klasztor w żaden sposób tak zamkniętym być nie może, aby niktodzień po-
tajemnie wychodzić ni mogła, mieszkania bowiem najwiecej najduzaj się na
dole, w żadnym oknie krat nie ma i Dzielnice Klasztoru z jednej strony
otwarty Budowami folwarcznymi.

b. Murzy tak są opuszczone i zrujnowane, że i wielkiego kosztu naprawa
wymaga, i ni prędko mogą być wyproszdzone, co dalszą bezkorystną po-
ciąganie zwolozę, na którą i tak już J. N. Minister ubolewa i która w
samej rzeczy nader stadają Szkodliwą dla Oswiecenia, a nad to znaczna
część murów, od dawna zająca jest składem wojskowym dla Litewskiego
Korpusu.

c. Klasztor Supraślski tak jest ogodocony ze wszystkiego, że za Klasztorem nie
ma ani przdzi ziemi wolnej do Klasztoru należącej.

6° Supraśl leży naszym brzegu Dycezyi, niektóre Cerkwie będą miały po-
mil 80. drogi, a tak dla Kapitanów mających potrzebę osobliwie być
u J. N. Miyscowego Pastora lub w Konsystorzu, trudność i wyniszczenie, dla
parafian, które na kilka tygodni opuszczać będą musiel, niewygoda, tak
w przesyłaniu Kteryków do Seminarium, a zwłaszcz małych sierot nie
tylko wielki expens i trudność, ale nawet niebezpieczeństwo grozić zdro-
wiu i życiu, tak z nagłej odmiany znaczne różnicę w klimacie iako
i z przyrości nieoddzielnych w tak odległej drodze, nie wspominając już
przyradków im w większej odległości tem częściej wydarzyć się mogących.

7° Wielu Kapitanów i szlug Cerkwicznych zechcą o wdawnym koszcie posyłać Dzie-
ci na nauki klasyczne do Seminarium, czyi będą mogli tak daleko od-
dawać? albo gdzie ich pomieszczą? kiedy prawie żadnych nie ma oprócz
Klasztoru budynków? albo czy mogą dostarczać wiktualow o mil kilkadzie-
siat? których w Supraślu od miast i miow odległym kupić nie można?

8° Seminarium którego mają wychodzić Nauczyciele ludu, powinno iak naj-
pożyteczniey traktować nauki. Aby wychodzący na nauki Teologiczne
naterycie byli usposobieni: potrzeba aby wprzó przez sześć klasz nauk
klasycznych przechodzili, a do utrzymania takich szkół potrzeba iak pospo-
licie bywa w szkołach o szesciu klaszach profesorow 7. jeżeli ci 7 professo-
row będą tylko dla 60. Seminarzystow sierot, abyturny jest nakład, kiedy
tak mało tylow osob będą korzystać z ich pracy, ani chwalebney emulacyi

2

mędzy uczniami się nie będzie umniejszać zaś Profesorów, tem samym szkoly
staną się niezmiernie i nieodpowiadające tak chwalebnemu celowi. Jak więc po-
trzeba koniecznie 7. Kłasyfikacych Profesorów, tak następnie potrzeba aby te
Seminaryjne Szkoły były publiczne, w którychby nie tylko sieroty na Funduszu
będące, nie tylko dzieci Kapitanów i szlug cerkiewnych swoim kosztem nadają-
cych uczyli się; ale i dzieci obywatelskie, ktoby tylko do tych szkół chciał dawać
o profesorów zająć ich względy do szkół klasycznych troszczyć się nie potrzeba;
dostawcy ich nast. Stan Duchowny, którego Synowi tak wielu kapitanów
sprosobiąć się i inni usposobieni są w Instytucie Naukowieckim w Wilnie, aby
tylko mieli przywilej, ich zdolności wyznaczoną za pracę nagrodę. Naresz-
cie: z względu że niektóre dzieci wychodzące z Funduszu mogą przejść do Liko-
nu S. A. Bazyljanów, w którym zostają Profesorami szkół publicznych, in-
ne udadzą się na świat, i albo do stanu nauki świeckiego albo do Medycyny
aspirować zechcą, inne narazie zostając kapitanami świeckimi mieć po-
winni znajomość nauk świeckich; koniecznie potrzeba aby były Szkoły pub-
liczne, i aby w nich trzymano się powszechnej metody przepisywanej od brzdę-
szkolnego dla wszystkich szkół klasycznych. W takim zaś składzie rzeczy
czy przywilej, założyć Seminarjum w Supraslu oddalonym, niemają-
cym domów na stanysie dla dzieci ustronnych, a pomimo tej oddalności le-
żącym tylko odwieśmię matych od Białegostoku, gdzie znajdują się Gim-
nazyum - Jte przeto ważne przyczyny najmocniej wywiązują że w Supra-
sle Seminarjum Dyceuralne być nie może. -

9° Odwołując się Najprzewielebniejszemu J. A. Rowincyad Litewski do umowy, ja-
ka zająć miała między Kapitułą Bzewska, i Zakonem, że Seminarjum miało
być, pomieszczone w Supraslu, lecz Najprzewielebniejszemu J. A. Archy. Prezbiter
Kapituły odpowiadając na to pismo w imieniu Kapituły, dowodzi że ta umo-
wa nie doszła do skutku, gdyż Kapituła w najwłaśniejszym swoim ządaniu
nie została usatyfakcyonowana, bez czego na żadną inną umowę nie przy-
stawata i nie przystaie. - Procz tego: wyproszenie Seminarjum miało stano-
wić część funduszu Klasztoru Ceperskiego, która z pewnego względu jest
bardzo niepewną, niedostateczną, i zbyt oddległą. Gdyby więc pierwsza usta-
twiła się trudność, druga nie pozwala założyć Seminarjum w Supraslu
opierając się na funduszach w wielu miejscach rozrzuconych a i tak i szere
niedostatecznych, a gdyby i to jeszcze było niedostatecznym do obalenia tego projektu,
sama oddległość majątku Seminarjiskiego przeszkadza; bo albo daleką
dostawką wiktualow z majątku do Seminarjum lud zmieszają się, albo
przeszając majątek Seminarjiski w dierżawę przyjdzie koniecznie ten
lud pogubić. Teraz że dodać że wyżej wspomniona umowa jest zapre-
czona, i za żadną uwagą, a stąd wypada że iuy i przywodzić w dowod
nie można, a zatem i przy Supraslu aby tu było Seminarjum obstawiać nie
podobna. -

Drugi klasztor, któryby można na Seminarjum proponować, jest Byteń.
za wzięciem onego na Seminarjum ta jedyna tylko może przyczyna, że ma
dostateczne mury do pomieszczenia. Przeciwno wzięciu zaś są następujące

1. Klasztor Byteński do porządkowej swojej Ereki jest klasztorem Zakonu
jęz. Bazylianow, kler świecki w tej mierze ma tę delikatność, że trząć nie
chce własności, wystąpienie i wszelkim prawem do Zakonu należący.

2° Najprzewielebniejszy J. Prowinnyad Litewski na zażyczenie Konsystorza
który klasztor wybiera na Nowicyat Zakonny, w odpowiedzi swojej dnia 10. Fe-
bruarii b.r. № 20. oznaczył Byteński; nie można przeto molestować Zakon zwa-
żając kiedy ukazem Kolegii pozwolono Zakonowi użyć takowy wybór.

3° Tenże Najprzewielebniejszy J. Prowinnyad wskazując ten wybór Bytenia na
Nowicyat, zażądał w tej mierze wyzrose postanowienia a mianowicie prawo
ieszere w roku 1667. na Kapitule Zakonu w Wilnie postanowione, aby Byteń
zawsze był Nowicyatem, które późniejszymi Sanctami Stolicy Apostolskiej
jest utwierdzone. A któryby one chciał tamować, lub o uchylenie onych bez na-
gląsnej przyczyny nalegać? Kler świecki chce one świeżo ustanowić, i Kon-
systorz dąży równie z klerem uczucia. —

4. Byteń ma za skrępy na Seminarjum dochód, tak: że gdyby został obro-
nym na Seminarjum dochodem ieszere jednego choćby najbogatszego
Klasztoru dopełniłby funduszu Seminarjinego nie można; zatem trzeba by
przystąpić do dochodu trzeciego Klasztoru, a przez to dwa klasztory zostałyby
pustkami. Dopędzić zaś go z ogólnej funduszu summi sekularyzowawszy
mających byłoby z krzywdą publiczną, bo przez to uszczupliłby się fundusz
zapomogi dla ubogich cerkwi. —

5° Byteń ma oddawna bo ieszere od roku 1626; iak wyraża Najprzewieleb-
niejszy J. Prowinnyad; urządzone na Nowicyat pomieszczenia i porządku
przepisane Dekretami Klemensa VIII. Innocentego XI. i Ustawami Rbdeku
Bazylianowskiego pod tytułem De Cyronum Domicilio, chce za tem zapro-
wadzić Seminarjum z Szkołami klasztorowymi potrzeba by mury tamować,
poprawiać, przerabiać, na co koszt tu daremnieby się toczył i w innym
miejscu wyporządkując one na Nowicyat; tę uwagę sam Najprzewieleb-
niejszy J. Prowinnyad w piśmie swoim wyżej cytowanym użył. Ponie-
cznie więc Byteń został powinien na Nowicyat. W uwagach o Supraslu
a zwłaszcza pod № 8^m dowiodł się na oko, że Szkoły Seminarjine klas-
torowe powinny być otwarte dla wszystkich iaka zaś przeszkoda do utro-
mania takich zachodzi w Supraslu, taka i w Byteniu; to jest że miejsce
jest oddudne i nie ma stajni dla przybywających ustronnych studentów.

To tylko wypadła zadatki w Byteniu, żeby Parafia dość obżerna należa-
ca teraz do tego klasztoru do pobliskich cerkwi parafialnych była przy-
taczona, gdyż sami papieże tylko wyrokami uanali, że to jest niezgodna

z powołaniem zakonników, zatrudniać się Dozorem parafii: w czym chwalebny przykład dać Klasztor Sorokański.

Za Klasztorem Sorokańskim aby w nim pomieszczyć Seminarjum nie należy mówić. Jodłowość miejsca, i szczupłość murów jest przeciwną temu. W innym jednak względzie Sorokanie mogą być użyteczne dla Seminarjum, i nie powinny być więźte na dopędzenie funduszu Seminarjnego, nato niży zasnają się do wody, a teraz przytępić się do Żyrowickiego Klasztoru.

Zakon J. A. Bazylianow broniąc więźcia Żyrowic na Seminarjum Dyceyjalne bardzo słabe przyrodzi przyczyny; są one podobne in directe w odpowiedzi Najprzewielebniejszego J. A. Prowincyala daney Konsystorzowi pod dniem 14. Februarii r. 6. za N° 23.^m

1^a Przyczyna, i ta ma być najważniejsza, że zakon potrzebuje także więźszych klasztorow na studia, gdzie się ma sposobić młodziak mająca być użyte do ucznia Szkoł publicznych.

2^a że zakon w Żyrowicach ma publiczne Szkoły.

Odkryć się wraź że obie te przyczyny nie mają żadney zasady: Co do pierwszej. Wszak podług zaprowadzającego się porządku na mocy Ukazu Prymsko-Katolickiej Duchowney Kolegii obu Departamentow dnia 16. Sierpnia 1822. roku za N° 1778. wstępować do Zakonu J. A. Bazylianow mają najpierwsze pole Dzieci Kapitańskie i Sług Cerkiewnych, a wiadomo ito, że na takich urządzi się Seminarjum z Szkołami klaszycznymi, zakon przeto będzie miał Aspirantow iuż urosobionych co do nauk klaszycznych, a może też i z Seminarjum Teologicznego Świeckiego nie udeń urosobienie do Zakonu, pozostanie więc zakonowi tylko doskonalic ich w Uniwersytecie. Jeżeliżby zaś takowych Aspirantow była niedostateczna liczba i konieczanie potrzeba było dla dopędzenia liczby zgodnych subyektow na Nauki ieli z obrządku Łacińskiego przynimować, gdy na mocy powyższego Ukazu opri niowić o tem porużono Konsystorzowi; tak zakon pewnie tylko że atnych prezentować będzie, tak i konsystorz narucac nie będzie nie urosobionych w Szkołach klaszycznych; zgodą więc nie ma potrzeby obierać Klasztor na takowe studia. Na zakon z inney strony potrzebę obrac Klasztor na Nauki Teologiczne, też kiedy za deryciem od Zakonu Klasztorow z Świeckich Cerkwiow poczynnionych, tudzież mających się wziąć na Seminarjum zmniejczy się do potowey liczba zakonników, w takim razie nie będzie potrzebować zakon Klasztoru Beresweckiego na Nowicyat, może go więc obrócić na studia Teologiczne. A jeśli i to iaszere będzie mało wszak wyprózn nisz Klasztor Ławryszowski z Seminarystow Świeckich, a tak najdosatniejszą liczbę swoich Studentow zakon pomieści, choć by nawet chciał mieć klaszyczne wyższe dla swojej młodziakiej Szkoły. — Z tego przeto względu —

Żyro-

Żyrowice dla Łakonu wcale nie są potrzebne - Obawamy się wainiejsza
Druga przyczyna -

Próżno Łakon zastanawia się do wypuszczenia Żyrowic na Seminarjum tem,
że tu utrzymuje publiczne Szkoły - W przedłożeniu J. O. Księcia Ministra Dziel
Duchownych i Narodowego Oświecenia Jolicyna danym Kolegii de Depar
tamentu pod dniami 26. Febra roku przeszłego w punkcie trzecim nie ma tego
warunku. powiedziano tam „Два Селитря и похищенность могомъ
„Сѣмъ разнаренъ, какъ прощѣе такъ и Архимандритъ Монасты
„ру съ пондменіемъ доходоуъ буде нушно въ Сѣмъдучиуи прощѣе
„Монастырѣ“, a w piątym tylko punkcie zastrzeżono że choćby z Cerkwi
Świeckich pozayzione Kłasytory nie miały być wracane jeżeli utrzymują
Szkoły publiczne - przyczyna w tym okazywa: że kraj pełen mądrości
niechce aby umniejszało się oświecenie znoszeniem Szkół publicznych,
które przy Cerkwi prostej parafialnej utrzymać by się nie mogły - lecz
tu jest inny przypadek - Żyrowice nie mają się wziąć na proste Benefi
cyum lecz na Seminarjum, Szkoły i razem na katedrę - Podług Świadectwa
Historji Katedry pospolicie do najdawniejszych czasów zawsze by
wały siedziskiem nauk i tak chcą prawa kłasytelne - kraj Najdaskaw
szy też same ma myśl w ustanowieniu Seminarjum z Szkołami Kłaf
sycznymi; nie przewszkadzają więc Szkoły do zarębia Żyrowic na Semina
ryum, owszem ułatwiają dobroczynne zamiary Króla i exekucya w tej
mierze praw Duchownych - pokazano w punkcie 8. mówiąc o Supraście
że klasyczne Szkoły Seminaryjne powinny być oraz publiczne, nie
będzie więc żadnego uszerwku dla Oświecenia że w Żyrowicach zostaną
Szkoły Bazylian'skie, bo natomiast będą Seminaryjne i publiczne,
imie tylko Szkoł odmienią się a nie istota - lecz z tej odmiany skorzysta
fundusz publiczny; kiedy bowiem powiedziano w powyższym przedło
żeniu J. O. Księcia Ministra że należy Szkoły publiczne Bazylian'skie
tak uposażyć jak są uposażone Kolegia w Jezuickie; przez ustanie
Szkoł Bazylian'skich w Żyrowicach fundusz mający pójść na ich
uposażenie zostanie w Kasyi ogólnej na inny pożyteczny przedmiot,
albowiem Szkoły Seminaryjne publiczne na miejscu tamtych wpro
wadzone będą miały uposażenie z funduszu wziętego na Seminarjum
Jeżeli zaś w Żyrowicach zostały Bazylian'skie, a w innym miejscu
utworzono Seminaryjne, obydwie Szkoły potrzebowałyby funduszu
wziętych, przez co uszerwkiłyby się fundusz ogólny - W przypadku
zaś gdyby zabrakowało w Łakonie Bazylian'skim nauczyeli i
Szkoły te oddane zostały innemu Zgromadzeniu obrządku Łacińskiego,
w ten czas stałyby się ogólnemu funduszowi uszerwkiem bez powetowania -
J to jeszcze zasługuje na wielką uwagę; że jeżeli by w innym niedalim

gdzie klasztorze od Tyrowic oddazono Sakoty Seminarijine, utworzyloby sie
 troje szkół publicznych w miastach od siebie oddalonych, to jest: w Stonimie,
 Tyrowicach i trzecie Seminarijine, co w miarę rozległości miejsca byłoby
 bardzo nad to, gdy już i teraz doświadczenie nauza że Sakoty Stonimskie
 z Tyrowickimi okiła wprost od siebie oddalony, obydwie szkoły mają być
 bez uznioń - Uwagę tego jednego względu że Tyrowickie Bazylianickie
 są publiczne Sakoty, nie zastęgują, aby zostały nieetykalne i nie miały przy-
 iac potrzebnej reformy, obracając one na Seminarijine, czem znaczenieby
 się pomnożyły, bo kilkadziesiąt przybyłoby do nich Seminarystów fun-
 duszowych. -

Tak rozwiązawszy przyczyny, które zakon przywodzi lub przywodzić może
 przeciw zażęciu Tyrowickiego klasztoru, ziasniając się dowody, które słu-
 miac opiniować za zażęciem Tyrowickiego klasztoru z majątkami onego
 na Seminarjum Dycecealne Brzeskie. -

Wszystkie przyczyny, które są przeciw zażęciu innych wyżej poszczególnio-
 nych klasztorow, względem Tyrowic są w widoku odwrotnym, wskazującym
 konieczność wzięcia Tyrowic na Seminarjum. -

1° Dycezya Brzeska nie ma innej katedry; ale Tyrowice sam Jm. Archy-
 pastern ektropolita i kawaler oddawna upatrzył za najstosowniejsze
 miejsce dla rezydencyi swojej i Konsystorza, i Książ Narytaszkawczy
 do tego archy pasterskiego zadania przychylić się raził - Tyrowicki prze-
 to klasztor już tem samym uważać się może za katedrę. -

2° Niedowodzi to, aby świeckie Duchowienstwo żądało koniecznie Suprasła
 na katedrę, że kapituła oświadczyła dawniej takie żądanie - Kapituła
 wyprawdnie wyprzydła życzenie Duchowienstwa całego, ale dla tego one
 regulowała do Suprasła, że nie miała w ten czas żadney nadziei po-
 zyskania innego, chciała więc choć na pustkach przestawać, aby tylko
 uniknąć przeciwnictwa zakonu, mniemając, że kiedy żądała klasztoru
 nie należącego do prowincyi żadney i prawie pustego, nikt tego zapre-
 czać nie będzie. Lecz teraz kiedy Książ Narytaszkawczy dozwała wybrać
 klasztor najdogodniejszy, Kapituła wyrzidała przeciw Sumnieniu że-
 by obstawała przy Suprasle. Całe Duchowienstwo jest za tem aby
 w środkowym miejscu i mieście: tak w stosunku do praw kościelnych
 iako i dla większej wygody przyjeżdżających Książanow znajdowała się
 katedra, przy której być powinno Seminarjum, za tem Konsystorz
 opinijnie aby w Tyrowicach iako w środkowym prawie miejscu Dyce-
 zyi urządzone zostało Seminarjum Dycecealne. A przeto

D. Uniknie się niewygod, expensow i niebezpieczeństwo w przesiedlaniu Semi-
 narystow.

- E. Ustawi się Kapłanom udawanie się w potrzebach do JW^o miejscowego pastera i Konsystorza.
- F. Obmyśli się cały dwór nad Seminarjum pod bez pośrednim okiem JW^o miejscowego pastera, a pośrednim dwóch Kanoników z Kapituły stowornie do praw Księcia i Monarszego ukazu postanowienia z dnia 18. Julii 1803. roku.
- G. Uczyń się dogodność JW^o miejscowemu Pasterzowi, który z Kapituły i Kleryków mieć będzie przyzwolita, w czasie celebrowania Asystency.
- H. Prowinie dla Katedry będzie przyzwolita postuga z Płonkow Kapitułnych obowiązków rezydować przy Katedrze, a jeśli tych będzie za mało, nadpisać dostateczną liczbę beziennych lub wdowców, którzy z ochotą podejmą tę postugę.
- I. Na ostatku Seminarjum i Szkoły Kłafyckane mieć będą stychże Kapitułnych osob. Spowiedników, Kandydów i Kapellanów.
- J. Nad Zyrówicę w całej Dycecyi Bzieskiej nieznajdujesz stosowniejszy na takie przeznaczenie klasztor, albowiem:
- K. Mury Zyrwickie są dostateczne do pomieszczenia Merideny Pasterzkiej, Kapituły, Konsystorza, Szkoły i Seminarjum.
- L. Te mury tak są urządzone że Seminarjum będzie zupełnie zamknięte.
- M. Na Szkoły Kłafyckane nie potrzeba murów przerabiać wszystkie bowiem sale należyć urządzone i przyzwolitemi sprzętami opatrzone, również iak i na Seminarjum Teologiczne.
- N. Biblioteka tu składająca się z 4000. ksiąg bardzo będzie wystarczająca dla uczących się iako i Gabinet Fizyczny i matematyczny.
- O. Zakrytyja jest dostateczna tak dla JW^o miejscowego Pastora iak i Kapituły.
- P. Kuchnia Gospodarskie i Kuchenne dostateczne na zamierzoną liczbę Seminarystów.
- Q. Browar na robienie piwa i inne zaprowadzenia Przemysłowe i mieszkania dla potrzebnych majstrów tu są przy Klasztorze.
- R. Majątki klasztorne leżą w bliskości, z których bez uciążenia i wyniszczenia ludzi łatwo sprowadzić do Seminarjum wirtualy i gospodarskie artykuły.
- S. Miasto Stonim leży o wiorst kilka z którego łatwo sprowadzić te artykuły, które koniecznie kupić potrzeba.
- T. Chociaż drzew mając majątki Klasztorne za mało, ale nie trudno one kupować z lasów sąsiednich.
- U. Przy Klasztorze znajduje się Dom na aptekę z potrzebnymi porządkami, ale na takie zgromadzenie potrzeba koniecznie utrzymywać lekarza, ten przeto i mieszkanie przy aptece mieć może, a w potrzebie dla chorych przyby i Skuteczniejszy będzie ratunek.
- W. Mury Cerkwi i klasztoru są w dobrym dość stanie, za tem skoro najwyższe potwierdzenie nastąpi, natychmiast Seminarjum otworzyć się może, i na poprawę gmachow ni tak wiele kosztów potrzeba.

- 4° Żyrowice jest miasteczko, zatem zgodnie z prawami Prościełnemi tu Katedra erygować się powinna.
- 5° Ale Żyrowice jest miasteczko niewielkie, zatem młodzież Seminaryjna wolną będzie od repsucia, do iakowego w większem mieście Tatwiewsza okazya; ta korzyść dla Seminaryum jest wielkiej wagi a nawet dla samych nauczycieli mniej rozzerwania i przeszkód.
- 6° W miasteczku Żyrowicach będą mieli gdzie mieszcić się na stanuyach obcy przybyszący do Szkod i z tego względu w wyborze na Seminaryum Żyrowicom pierwszeństwo dać należy.
- 7° W Żyrowicach być powinno z funduszu 12 ubogich uczących się, otoi własnie i miejsce i ustawa funduszu wymaga tego, aby sieroty w Żyrowicach miały Seminaryum.
- 8° Z funduszu także w Żyrowicach być powinna Kapelia, atey iuz nie ma, otoi z tego powodu, aby wskrześcić zamiar Fundatorów w Żyrowicach być powinno Seminaryum którego uaniowie sieroty mogą składać muzykę wokalną.
- 9° Cerkiew Żyrowicka była niegdyś Parafialną Świecką, od roku 1470. do roku 1613. i cudowny obraz matki Boskiej w Świeckiej Cerkwi zostawał, iak świadczy Hystorya tego obrazu przez samie Zakon Drukowana. z której i to się pokazuje: że przy tej Cerkwi Świeckiej była sankta, z której Dzieci najprzód postrzegły powtórne zjawienie się obrazu w tym miejscu, gdzie teraz cerkiew i kamień na którym zjawit się więc zakon nie mógłto powstrzymać za żadną krzywdę, że Kler Świecki zajmie ten Klasztor zwłaszcza na tak pożyteczny przedmiot.
10. W Żyrowicach przy Cerkwi jest Parafia tai sama liczba iako najdowała się od najpierwszej Erekcyi Świeckiej Cerkwi Parafialnej Żyrowickiej, więc osoby Zakonne mają przeszkodę w bogomyślnych swoich ćwiczeniach i potrzeba by w obrot Świeckiego do chorowu Parafii utrzymywać Kapłana, lecz kiedy zaistota zostanie na Katedrę i Seminaryum, mając w osobach Kapitulnych wybor wprawobionych Kapłanow, i Parafia należąca ustuziona zostanie i Seminaryjii praktycznie użyć się będą, iak w prostocie Ewangelicznej lud mają pożytecznie nauczać.
11. J. O. Książę Minister w przedłożeniu swoim wyraża życzenie, aby Nowiycat Zakonny i Seminaryum Świeckie były mogły w iednem miejscu; że zaś nie ma takiego miejsca, gdzie by te razem zaprowadzenia pomieszczyć można, najbliżej trafi się w myśl J. O. Książca obierając Żyrowice na Seminaryum, które od Bytenia biorącego się na Nowiycat Zakonny odwie młie tylko są odległe.
12. Z wszystkich Klasztorow najzgodniejszy na Seminaryum jest fundusz Żyrowicki, iuz to dla tego, że ma ziemne majątki, zatem wiktualy do pierwszych potrzeb życia należące będąc miało Seminaryum dostarczone w naturze, co jest nierównie lepiej iak kupować: ponieważ zawsze mieć można świeże, czyste i nie repsute, czego w kupowaniu czystości uniknąć nie podobna powtórne: że zawsze są pewne: a w kupowaniu czasem do wysokiej podniesione ceny

ceny, lub dla rozluźni drogi może zdarzać się zawód. A przy tem są dochody i w gotowości, a te: tak na opłatę nauczycieli iako i na zakupienie do Seminarium takich artykułów, których w domu mieć nie można, wygładzić będą.

13. Na utrzymanie 50. Kleryków w Głównym Seminarjum Wileńskiem wyznaczono 15,000. rubli srebrem. Seminarjum Dycezaalne w miarę tego porównywać się nie może - większe są wydatki ^{wszystko} i do wyższej cenie w mieście Głównym, iak na prowincyi. nie będzie jednak zbytkiem przetranszycie 15,000 rubli srebrem. wrok na Seminarjum Dycezaalne Białostockie, a to z tego względu -

Seminarjum Głównie ma 50. Kleryków, Regensa i dwóch Prefektów z potrzebną posługą, płatnych, Seminarjum Dycezaalne mieć powinno 60. sierot Seminarzystów, 30. Kleryków, Rektora dwóch Prefektów i 11. profesorów płatnych i w stosunek do wyższej liczby osób, więcej posługi, za tem znacniejszą wydatka choć wszystko taniej. A tak dochód Ławnicki Klasztoru Żyrowickiego wynoszący Rubli srebrenych 5722. Kopejek 72. nigdy nie wystarczy na opędzenie potrzeb Seminaryjnych. Można przekonać się doświadczeniem, że J.A.K. Bazylianie mając tylko do 40. indywidualow swiego Zakonu w Żyrowickach prawie żadney nie biorących opłaty, bardzo mało w tym Klasztorze pokarują remanentow. Wypada więc na Seminarjiny fundusze dołączając z innego klasztoru, a najsprawiedliwiej będzie wziąć na to dochody Klasztoru Sorokańskiego wynoszące Rubli srebrenych 4759. Kopejek 62.

X. Ponieważ te dochody najlepiej proporcjonują się do potrzebnej elastyczności.

Y. Z takowe przywilejem cesarza Zygmunta III. Króla polskiego dnia 10. Augusta 1598. roku na Seminarium Sierot były już przeznaczone, a późniejszemi przywilejami Władysława IV. w 1637. roku i Jana Karłowicza 1662. stwierdzone.

Z. Nakoniec że ten klasztor i jego majątki niebardzo są odległe od Żyrowic, przez co takowa będzie dostawka z majątkow wiktualow do Seminarjum. A tych dwóch klasztorow Żyrowic i Sorokan' ogólna summa wyciągnięta w całości z procentow od summ przez Zakon pokaranych, a gdzie dochody ziemne, tak za pomocą, że ich zgota dożyć nie można, tam z pokaranej ilości chleb i karbowych ciągnąc. Dochód podług ukazu Najwyższego Prządrazemu Senatowi 24. gbrā 1821. roku danego każdey dwury procent piąty po Rubli Afsygnacyjnych 17. Kopejek 50. i te podług ukazu Prządrazego Senatu 28. Decembra 1822. na rok terasniejszy redukując Rubli Afsygnacyjnych 3. kop: 60. na ieden Rubel srebrem, wynosi w ogóle Rubli srebrenych 10,482. kop: 34. Summa ta nie dochodzi wprawdzie potrzebnej ilości na Seminarjum, teow gdy się dołączają do dochód z nowego dworu czyniący Rubli 407. kop: 44. i od Summ s. p. Biskupa Duchnowskiego w Obłasty Białostockiej hipotekowanych procenta w ilości Rubli srebrenych 351. iako do tych czasowych fundusow Seminaryjnych, a w ostatku przez polepszenie Ekonomiki i wynalezienie z niej w dobrach ziemnych nowych źródeł przychodow, Administracya Seminarjina podniesie dochód i potrzeby Seminarjiny opędzi.

Na pierwsu weyrenie porządek może Zakon, że jest dla niego zkrzydła brać dwa Klasztory na Seminarjum, lecz uważnie zastanowienie się da przekonanie iż

nie dieresa temu kryjda, kto chce wraca, choiby z nadatkim; bo sama wieloletnia
 uzywalnosc cudrej wlasnosci wymaga dostateczney restytucyi. A przy tem: ma za-
 kon dostateczna bonifikaty w Summach Seminarijnych do bardzo dawnych czasow
 przez siebie dzierzanych; iax to poświadca Protestacya Kleru iezere w roku 1776.
 uzywnona; /ktorych specyfixowac trudno, gdyz zakon wiadomosci o onych w scidym
 tryma sekrecie.

Jesze zakon moze zrobic zapytanie, na co bez funduszu wadza sie mury Toronawskie?
 Niezacz Konsystora ^{o tem} opiniowac. zostawic to nalezy jednemu mądrosci i troskliwosci
 Kradowi, który kiedy rany taskawie zwróci oko na sieroty pici mykicy, moze wziac
 rownie pod troskliwa swoia opieke dniga potowę rodrain po kapitanach wdowy i sieroty
 pici zeniskicy. Niewiasty ktore maja byci kiedyz wzorem zycia domowego dla ludu; ktore
 zostajac zonami kapitanow, a matkami synow przeznaczonych do stanu Duchownego, nay-
 przed maja wypraciac dzieciom swoim zasady religii i cnoty, a nawet fixyernie wdziec
 im swoich sztonnosci. Niewiasty na ktore prawa Koscielne i Najprzywizory Monarszy
 Ukaz 1808 roku 17. Maia Taskawe z innych miar wzgledy rozciagnac rany zwraca na
 siebie koniecznie baxnosci nayprzedrszego Kradu, aby im dac przywoite wychowanie.
 A ten: czy nie moze rozkazac urzadzie Instytut zeniski, i ten w murach Toronawskich
 osadzic? aryznawczywszy na to szupty iaxi fundusze z reszta karać szukać wy-
 zpowienia z pracy rozk swoich.

Co do drugiego punktu ukazu Kolegii—

Klasatory z Cerkwiow parochyjalnych w Dycezyi Borszkiej poformowaty sie nastepnu:
 Antopolski, Ceperski, Chomski, Czerkieski, Daruwski, Lyskawski, mirski, Nowogrodz-
 ki, Kozanski, Wolnianski, Tyrowicki, Grodzinski Panien Barylianek i w Obkasy
 Biatostockiey Kuznicki. Manifest S. Karimiera Sarygielubniego 1776. Zbro 4. dnia
 przed aktami metropolitalnego Konsystora zaniewiony w kopii z Wobnaczeniem
 na Kopyiski Dialekt i kopia wiadomosci o funduszach Klasatormych; ktorey to
 wiadomosci oryginal na skutek ukazu Prymsko-Katolickiey Duchowney Kolegii
 2° Departamentu od dnia 28. Maja w 1808. roku danego przy kaporcie JW^o
 Metropolitcy i kawalera Jozafata Butherka 18. Junii w 1809. r. datowanym
 2° Departamentowi Kolegii przedstawiony zostal; do dzarajacis o tem iaxno
 przekonywajac. Nie mniej co do Klasatoru Tyrowickiego przyzaczajaca sie Histo-
 rya obrazu cudownego Tyrowickiego przez samze zakon drukowana, ktora na
 zarcie 5° i 8° objaśnia, iz to Cerkiew w roku Swieckiego Duchowienstwa od 1470.
 do 1613. roku przez lat 143. zostawada, o Kuznickim xas Klasatore Fundusz
 przed rokiem 1701. 8 bra 20. w Extrakcie powyższe Doniesienie, ze z parafialney
 Cerkwi utworzyd sie umacnia. — zakon w podanej o kapitadach wiadomosci
 1822. roku wyrazid, ze Klasator Tyrowicki ma tylko zbiorowe summy, wiada-
 mosci xas 1809. roku 18. Junii za podpisem Konsultorow Kolegii przedsta-
 wiona wykarwie, iz Klasator Tyrowicki ma summy legacyjne.

Co do punktu 3° ukazu Kolegii. Konsystorz zgdzajacis z opinia Najprzewieleb-
 niejszego J. Prowinyada, aby Klasator Bytaniski na Nowicyat Zakonny w
 prowinyi litewskiej iax do taz iest i nadal stuzyd, opinie tegoz J. Prowinyada

w ory-

w oryginalnie przedstawić 2^u Departamentowi Rzymsko-Katolickiej Duchownej Kolegii ma honor, i razem prosić o przychylenie się aby Klasztor Tyrowicki z swym funduszem i z funduszem Klasztoru Sorokańskiego był obrócony na Seminarjum Dycezanalne Brzeskie z obowiązkiem utrzymania szkół, jak wyżej ziasniono.

Je opinie Kazymsko-Unitali Brzeski Konsystora idąc za natchnieniem Summienia, za potrzebą i dobrze zrozumianym Interesem Dobra ogólnego, i za bodziami zamierzeniami Najwyższego Naczelnego; stosownie do praw powszechnych Cerkwi, a szerególnie soboru Trydentskiego Sessyi XXIII. de reformatione CXVIII. równie zgodnie z postanowieniami domowych swoich Soborow, iako to: Brzeskich z roku 1591^e i 1594^e a najosobliwiej Synodu Kobryńskiego z roku 1626^e odpowiednie najczarlniejszym chęciom poprzedników Najchwalebniejszych Pastery naszych, i samegoż Zakonu Łazarzkiego wielkiego natym Synodzie wiwiadanych; zgodnie z przywilejami Najjasniejszych przesłych Monarchow Polskich, udomyślnie utrzymawszy; prosząc najprzód Ojca Światłości, do którego wszelkie dobro pochodzi, aby Duchowieństwo obydwóch Kierow natchnęło tą jednością i tym pokojem, akłory tak gorąco zbawiciel Nasz Ojca Niebieskiego dla uczniów swoich prosił; w nadziei że najszanowniejszy Zakon, oddawna za zasług i podporę oświecenia uważany, na Dobra stronę zamiany nasze podejmie i do nich chęci swe nakłaniać będzie; ma zasług 2^u Departamentowi Duchownej Kolegii uniżyć niniejszy Rapport.

Opinia Konsystora Brzeskiego
Unitalskiego względem niniejsza,
gdzieby najdogodniej było zatorzyć
Seminarjum dla Kleru kow Świeckich
Kul obnądku Greko-Unitalskiego

